

Complete virtuele volkstelling in 2011

De Virtuele Volkstelling is in Nederland een haalbare zaak. Dat is vastgesteld door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), dat daarmee uitvoering gaat geven aan de Europese verplichting om in 2011 een volkstelling uit te voeren. Het CBS deed een dergelijke telling als enige in Europa al eerder, in 2001.

Een meerderheid van de lidstaten pakt de volkstelling volledig op de traditionele manier aan met individuele gegevensverzameling. Anderen, zoals de Scandinavische landen en Zwitserland, kiezen voor het gebruik van overheidsregisters al of niet in combinatie met individuele verzameling van gegevens. Nederland zal als enige een complete volkstelling produceren met behulp van registerinformatie en data uit enquêtes die zodanig statistisch zijn gecombineerd en 'opgehoogd' dat ze op betrouwbare wijze de gehele populatie dekken. Op die manier komen gegevens beschikbaar die kunnen worden vergeleken met uitkomsten van eerdere Nederlandse Volkstellingen en met die van andere landen.

Rond de laatste traditionele volkstelling in Nederland, in 1971, stapelden vooral de bezwaren op privacygebied zich zodanig op dat werd besloten het verzamelen van gegevens op deze manier te beëindigen. Daarnaast speelden kostenoverwegingen een rol. In 1981 en 1991 waren er beperkte volkstellingen met behulp van registergegevens (bevolkingsregister e.d.) in combinatie met de toenmalige enquêtes over de beroepsbevolking en de woningbehoeften. In 2001 was er weer een grote Volkstelling, maar op 'virtuele' basis. Bij de komende aflevering van 2011 worden echter veel meer en gedetailleerdere gegevens verzameld. 'Dat komt enerzijds omdat het nu een Europese verplichting is,' zegt Eric Schulte Nordholt, bij het CBS projectleider Volkstelling, 'met inbegrip van alle specificaties die tot zeer gedetailleerde tabellen zullen leiden. Anderzijds zijn we nu ook technisch zo ver dat we in staat zijn om op alle gewenste gebieden gegevens op populatieniveau te produceren zonder onze toevlucht te nemen tot de traditionele dataverzameling'.

De techniek van het zogenaamde 'herhaald wegen' is volgens het CBS met succes gebruikt om voor de Volkstelling 2001 een set consistente tabellen op te leveren. Die techniek is nodig om steekproefgegevens te combineren met registerdata. Met de opgedane ervaring is het bureau er nu klaar voor om de virtuele volkstelling van 2011 over de gehele breedte op een verantwoorde manier uit te voeren.

De kosten van het project, waarvoor bij het verantwoordelijke ministerie van Economische Zaken zal worden aangeklopt, zullen maar een fractie bedragen van hetgeen voor een traditionele telling nodig zou zijn. Schulte Nordholt: 'Een telling op de vroegere manier zou zeker enkele honderden miljoenen euro's vragen. Nu praten we over enkele miljoenen euro's'. Afgezien van de kosten is het moeilijk om vast te stellen welke aanpak uit kwaliteitsoogpunt te verkiezen zou zijn, zegt de projectleider. 'Een nadeel van de virtuele aanpak is wellicht dat je je toch baseert op gegevens die deels van oorsprong op een smallere basis berusten dan die van de hele populatie. Maar daar staat tegenover dat wij (voor de registervariabelen) geen last hebben van de vertekening die door non-respons wordt veroorzaakt en dat is statistisch van grote waarde'. (MdG)